

Geen kind Wijk uit!

In Wijk bij Duurstede wordt onder het motto 'Geen kind Wijk uit' gewerkt aan een ideaal: alle kinderen die in de stad wonen, moeten hier ook onderwijs kunnen krijgen. Een van de initiatieven die dit streven naar inclusief onderwijs ondersteunen is de nieuwe brede school Het Anker. Directielid Inge Westerveld legt uit hoe een en ander wordt georganiseerd.

Tekst: Engelen Houben-Feddema

Wijk bij Duurstede telt tien basisscholen en een sbo-school. SBO De Driehoek valt onder de Stichting Gewoon Speciaal. OBS 't Baken valt onder Stichting Openbaar Onderwijs Wijk bij Duurstede. Sinds 2017 werken zij samen in brede school Het Anker.

Brede school Het Anker is een innovatieve leef- en leergemeenschap waarin gestreefd wordt om een plek te bieden aan zoveel mogelijk kinderen die in Wijk bij Duurstede wonen. In het nieuwe schoolgebouw zitten een reguliere en een sbo-school die nauw samenwerken. Basisschool 't Baken en SBO De Driehoek verzorgen samen het onderwijsprogramma. Elk kind krijgt het onderwijs, de begeleiding en de ondersteuning die het nodig heeft om zich te ontwikkelen.

Sbo-groepen en groepen voor regulier basisonderwijs zitten in lokalen die zijn gecentreerd rond een leerplein. Alle leerlingen zijn onderverdeeld in vier units, groep 1-2, groep 3-4, groep 5-6 en groep 7-8, elk om een leerplein. Hier ontmoeten alle kinderen elkaar. Naast reguliere lessen zijn er groeps- en zogenoemde 'schooldoorbroken' lessen in een wisselende samenstelling. Soms wordt een les van een vakgebied gevolgd binnen een andere groep van de unit. Dan kan het dus gebeuren dat een kind van het sbo een vak volgt in een klas van het reguliere onderwijs.

Feesten worden samen gevierd en er wordt samen buitenge-speeld. Het schoolteam bestaat uit enthousiaste professionals: leraren, intern begeleiders, een orthopedagoog, een logopedist, een maatschappelijk deskundige en een administratief medewerker. Daarnaast wordt er intensief samengewerkt met externe experts en organisaties.

Minder kinderen Wijk uit

Inge Westerveld, directeur van SBO De Driehoek, legt uit hoe er in Wijk bij Duurstede en binnen Het Anker gewerkt wordt aan inclusief onderwijs. 'Als we deze voorziening niet in onze stad zouden hebben, zouden kinderen aangewezen zijn op voorzieningen die een behoorlijk eind de regio in liggen. Dit betekent veel reistijd, wat belastend is, en maakt ook dat het spelen met buurtgenootjes of het deelnemen aan sportclubs

ingewikkelder wordt. Door kinderen zo thuisnabij mogelijk op passende wijze naar school te laten gaan, voorkom je dit. In Wijk bij Duurstede zijn er scholen vanuit verschillende denominaties. Het zou mooi zijn, en dat is wat we bedoelen met 'geen kind Wijk uit', als het ons binnen de gemeente lukt om een aanbod te realiseren voor kinderen op de school naar keuze en dat aparte voorzieningen, zoals een s(b)o-school niet meer nodig zijn. Maar zover zijn we nog niet. Hier op Het Anker doen we ons best. Op dit moment zijn er achttien kinderen die eigenlijk op een school voor speciaal onderwijs voor cluster 3 en 4 hadden gezeten, als wij binnen Het Anker geen verbrede toelating hadden gehad. Deze kinderen hoeven nu niet of minder ver te reizen.'

Brede populatie

'Ons motto is "gewoon anders". Iedereen is anders en dat moeten we misschien ook wel vieren. We moeten uitgaan van de verschillen', vertelt Westerveld. 'Er is sprake van een brede populatie, variërend van s(b)o-leerlingen tot leerlingen met een hoog IQ en leerlingen in de taalklas, die de Nederlandse taal nog onvoldoende beheersen. Het uitgangspunt van de brede school is gelijkwaardigheid. We willen daarbij, hand in hand met ouders, delen wat wij doen, welke zorg wij hebben en nadenken over welke ondersteuning past bij het kind.'

Elk kind krijgt het onderwijs, de begeleiding en ondersteuning die het nodig heeft

Dit delen met ouders start bij de leraar, die in gesprek gaat met ouders over wat er gezien wordt binnen de school en wat aandacht en zorg vraagt. Dit kan zowel over leren gaan, als over gedrag en/of opvoeding. Het is hierbij de taak van de leraar om de intern begeleider op de hoogte te houden en in te schakelen als er meer ondersteuning nodig is.'

Eén ondersteuningsprofiel

'Waar wij tegenaan lopen is dat de ondersteuningsbehoeften van de verschillende doelgroepen uiteenlopen. Hoe zorg je, vanuit inclusie, dat toch aan deze ondersteuningsbehoeften voldaan wordt? Officieel zijn 't Baken en De Driehoek twee scholen, maar er is wel één ondersteuningsprofiel. Een grote uitdaging is ons personeel om te leren gaan met die brede doelgroep. We vragen van alle medewerkers, het hele ondersteuningsteam en ook van de begeleiders, om boven de eigen school uit te denken.

De ib'ers hebben met elkaar de verantwoordelijkheid voor alle leerlingen binnen de brede school. Met twee scholen in een gebouw vraagt dit om een brede kijk, een helicopterview en kennis van (veel) zaken: specifieke kennis met betrekking tot hoofdbegaafdheid, maar ook kennis over de ondersteuning van kinderen uit de taalklas én rond sbo- en so-problematiek,

Inge Westerveld: 'Het Anker wil een gemeenschap zijn waarin we met en van elkaar leren, waarbij de kinderen uit de directe omgeving een passende plek vinden en niet aangewezen zijn op een voorziening buiten of verder weg in de regio.'

omdat we ook leerlingen met een so-profiel aannemen. Je moet zien wat er achter het gedrag van een leerling kan zitten en nagaan met de leraar wat nodig is om dit te veranderen, zowel voor de leerling als voor de leraar. Je moet proactief zijn, jezelf niet verliezen in regelingen en formulieren, plus manager zijn van de eigen agenda. Ten slotte moet je in staat zijn te kunnen zeggen: 'Dit weet ik nu nog niet, maar ik zorg ervoor dat ik dit bij wijze van spreken morgen wel weet.' De vraag is: hoe gaan wij er met elkaar voor zorgen dat we binnen deze brede school de juiste dingen blijven doen? Voorafgaand aan het samengaan in Het Anker, zijn de medewerkers van de twee scholen en kinderopvang 'op expeditie' geweest naar initiatieven in Nederland, om daar inspiratie op te doen. Ook werd het Nederlands Centrum Onderwijs & Jeugdzorg (NCOJ) bezocht, waar een ontwikkelgroep helpt om

de samenwerking en integratie so-sbo-bao te bevorderen. Uit een studiereis aan het Oostenrijkse Graz werd meegenomen dat inclusief onderwijs mogelijk is. Op een school met een grote verdraagzaamheid mag en kan iedereen zijn zoals hij of zij is.'

Verantwoordelijke leerlingen

Leerlingen betrekken bij het onderwijs: hoe ziet dat er in de praktijk uit? Westerveld: 'In het kader van ouderbetrokkenheid 3.0 van het CPS worden alle leerlingen betrokken bij de meeste gesprekken die met de ouders worden gevoerd, van kleuters tot groep 8. We hebben net in gang gezet dat elk kind, zowel in het regulier onderwijs als in het sbo, werkt met en aan eigen leerdoelen. Dit kan variëren van al het werk op tijd afkrijgen tot niet door de klas roepen. Het is de bedoeling om kinderen eigenaarschap te geven, eigen keuzes te laten maken, ook als die niet altijd de juiste blijken te zijn. Kinderen leren daarvan en kunnen dan andere keuzes maken. Leraren leren dan de verantwoordelijkheid ook bij de leerling te leggen en te laten, hen autonomie te geven. Door het woord "loslaten" te vervangen door "anders vasthouden" helpt dit alle betrokkenen.'

'Het is een grote uitdaging om te leren gaan met die brede doelgroep'

Ouderbetrokkenheid

'Met twee scholen die ineens in een gebouw werden geplaatst was het voor ouders even wennen. Voor nieuwe ouders die met hun kleuter starten op deze school, lijkt dit al gewoon te zijn. We zien nu ook veel verschillende populaties de school binnenvoeren: hoogopgeleide ouders, ouders met minder scholing en anderstalige ouders. Ook hier gaan we uit van gelijkwaardigheid. Dat is soms best ingewikkeld. Vanuit gelijkwaardigheid een goed gesprek voeren met ouders, kan veel vragen van onze medewerkers. Zeker wanneer er sprake is van een taal- en/of cultuurbarrière, of wanneer er sprake is van onvermogen bij ouders, waardoor de opvoeding onder druk staat.'

Bij de start in het nieuwe schoolgebouw zijn de ouders van het begin af aan meegenomen in de ontwikkeling. Zo waren er twee ouderraden, die trekken nu met elkaar op. Daarnaast is er nu ook één oudervereniging. De ouders worden in een commissie betrokken om samen met teamleden mee te denken over schoolactiviteiten.

We zijn met elkaar onderweg en weten wel waar we naartoe willen, maar de exacte route staat nog niet vast. Een voorbeeld hiervan is een ouderavond waarin ouders nogmaals het concept van de school is uitgelegd. We vroegen de ouders mee te denken over wat er wordt gedaan en wat voor school we zouden moeten worden. Er is in groepjes ouders met leraren gesproken over de ontwikkelingen: hoe loopt het nu, waar moeten we vooral mee doorgaan, waar moeten we mee stoppen? Een mooie avond met deelname van veel ouders. Het heeft ons veel bruikbare informatie opgeleverd.' De scholen betrekken de ouders ook bij de voortgang van hun kinderen, legt Westerveld uit. 'We besteden veel aandacht aan de transitie van cijferrapport naar rapportfolio. Alle stappen worden gecommuniceerd naar de ouders. We leggen uit dat bij het verlenen van autonomie aan kinderen over hun eigen ontwikkelproces een cijferrapport niet meer past. Een cijfer wordt gegeven door de leraar. In een rapportfolio legt een kind verantwoording af over zijn of haar ontwikkeling en geeft aan waar het nog mee aan de slag wil en ook waar het trots op is. We worstelen nog met de vraag hoe we anderstalige ouders mee kunnen nemen in deze gesprekken. De taalklas is nu opgenomen in Het Anker. Deze is sinds 2017 al gekoppeld aan 't Baken. Hier ligt een convenant onder, gedragen door alle schoolbesturen uit Wijk bij Duurstede. We zoeken naar een juiste manier om te komen tot goede communicatie met anderstalige ouders. Dat is voor ons nog een puzzel, die we graag willen oplossen.'

Samenwerking met andere organisaties

'We werken intensief samen met het jeugdhulpteam van de gemeente Wijk bij Duurstede in een zogenoemd Onderwijs Zorg Arrangement', vervolgt Westerveld. 'Er is ondersteuning vanuit jeugdhulp binnen de school, waardoor we in staat zijn om laagdrempelig, op maat, te doen wat nodig is. De beschikbare gelden worden ingezet voor observatie binnen de groepen en/of gesprekken met kinderen, ouders en/of leraren. Vanuit deze gelden kan ook een training sociale vaardigheid worden georganiseerd of een kindercoach ingeschakeld worden. Hierin zit ook het geld wat anders aan leerlingenvervoer besteed had moeten worden.'

Swv ZOUT wil graag scholen ondersteunen om inclusiever te worden, is mede-eigenaar van het projectplan en steunt het plan inhoudelijk en financieel. Er is extra financiering voor die leerlingen die binnen het sbo worden geplaatst met een so-beschikking. Expertise vanuit cluster 3 en 4 wordt ingezet om dit goed te begeleiden. Ook voor leerlingen met een arrangement vanuit cluster 2 vindt ondersteuning plaats binnen de schoolsetting.

'We besteden veel aandacht aan de transitie van cijferrapport naar rapportfolio'

Ten slotte is er de kinderopvang, ook deze maakt deel uit van de brede school. Het team neemt deel aan de studiedagen, die ook door de schoolteams worden gevolgd. Met elkaar hebben we de missie/visie bepaald en ook de medewerkers van de kinderopvang maken deel uit van de werkgroepen die binnen de brede school actief zijn. In de buitenschoolse opvang is een aparte groep voor kinderen die net iets meer nodig hebben: de NOVA-groep. Zij zitten in een aparte ruimte, waar veel structuur is met minder prikkels.

Kortom, wij willen een gemeenschap zijn waarin we met en van elkaar leren, waarbij de kinderen uit de directe omgeving een passende plek vinden. Deze moet toegankelijk zijn voor alle kinderen, ongeacht in welk 'hokje' je past, vanuit de vraag: wie ben jij, wat heb jij nodig en hoe gaan we dat organiseren?'

In de materialenbank op www.lbbo.nl vind je onder meer het volgende artikel over inclusieve onderwijsvormen:

- *Out of the box denken loont* (januari 2016)
- *Meet2Learn: Een inclusieve samenleving* (december 2014)

TIP

Engelen Houben-Feddema is redactielid van *Beter Begeleiden* en werkzaam als *ib'er en rt'er* in het basisonderwijs. Ze is tevens lid van het bestuur van de LBBO.

AUTEUR